

תפארת ראדזין

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת אחרי מות תשפ"ד

דברי תורה

מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן, בְּקִרְבָּתָם לְפָנַי-ה'
וַיִּמָּתוּ (טז א)

"וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך, ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן, וכל ישראל אחריהן, אמר לו נדב לאביהוא: אימתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור! אמר להן הקב"ה: הנראה, מי קובר את מי!"

[גמרא, סנהדרין נב.]

גמרא זו, יש בה משום פליאה רבה:

נדב ואביהוא, שלפי המובא בדברי חז"ל, היו אנשים גבוהים ורמים במידה כה נשגבה, עד שמשה רבנו היה מתבטא אודותיהם באוזני אהרן אחיו לאחר מותם בחתף לאמור "הוא אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' לְאֹמֶר, בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל-פָּנָי-כָּל הָעָם אֶפְבֹּד"!¹ ועל כך אומר רש"י²: "היכן אמר? וְנִעְדַּתִּי שְׁמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי"!³ אמר לו משה לאהרן: אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו

¹ ויקרא י, ג.

² שם.

³ שמות כט, מג.

של מקום, והייתי סבור או בי או בכ, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך!"
הכיצד יאומן עליהם הדבר, שהיו ממתנינים כביכול למות משה ואהרן?

ושמא ניתן לפרש דברי חכמים וחידתם – באופן דלהלן:

נדב ואביהוא, לפי עומק גדולתם בעבודת בוראם, רואים היו כיצד כל ישראל מהלכים אחרי משה ואהרן, ואחריהם, והנה לפתע חדר מורא בליבם לאמור: הן משה ואהרן הינם זקנים באים בימים, ואפשר שימותו בפתע פתאום ויסתלקו לבית עולמם, ואז תיפול מעמסת הנהגת הדור על שכמם הדל! הכי צד יוכלו הם לפרנס בעצמם 'דור דעה' כזה? איככה יוכלו המה ליטול על עצמם בשפל מצבם הרוחני, את משא הדור ותהלוכותיו, בטרם זיקקו את מידותיהם וקודם שדבקו עצמם בשכינה??

אי לכך היו נדב ואביהוא חשים בעצמם אחריות להתקדש בקדושה של מעלה, בטרם יימצאו ראויים להנהגה בישראל, ומפני כך נדחקו לפנים ממחיצתם להקריב אש זרה לפני ה' אשר לא ציווה אותם, ואז יצאה נפשם.

אולם חטאם בכך היה, לפי שלא היה להם כלל להעלות על ליבם ולהרהר על הנהגתם אחרי משה ואהרן ימותו חלילה, וזה היה פגם שלהם. הלכך נענשו!

ל ק ט א מ ר י ם

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע מאיזביצא-ראדזין

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי-
ה', וַיִּמָּתוּ (טז, א)

רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע מאיר בעניין מיתת נדב ואביהוא:

בדברי חז"ל⁴ מצינו, כי בעת בריאת שמים וארץ היה העולם מתרחב מבלי גבול ומידה, עד שגער הקב"ה בעולם והוא נשאר קפוא ועומד על מקומו.

כמו כן מצינו במדרש⁵, שבתחילת הבריאה היה השם יתברך 'בורא עולמות ומחריבן', עד שלבסוף ברא את העולם הקיים והשאירו על מכונו באמרו 'עולם הזה יאות בעיניי, ואלו עולמות הקודמים לא ניאותו בעיניי!' וזהו שנאמר

⁴ חגיגה

⁵ בראשית רבה, פרשה ט, סימן א.

בראשית הבריאה וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנֵה-טוֹב מְאֹד⁶, היינו שזאת הבריאה הוטבה בעיניו של הבורא. [=ע"כ מדברי המדרש]

ולכאורה מדוע לא יכול היה הקב"ה לברוא מלכתחילה את הבריאה באופן הניאות מלפניו, עד שהוצרך כביכול לברוא את הבריאה בשלבים, בכדי להגיע לתכלית המכוון?? הן לפני בורא עולם בוודאי גלוי מה ייאות מלפניו, ומה לא!

אלא – מסביר רבנו "בית יעקב" – 'חורבן' עולמות הקודמים נפעל בידי הבורא יתברך באופן מכוון, בכדי להעמיד את העולם הסופי על בסיס איתן, ולקבע בו 'מידת היראה' לבל ילך ויתפשט יתר על פני מידתו, בראותו כל אשר אירע לקודמיו. ואכן, בעקבות חורבן העולמות שקדמו הוטבעה 'יראה' בבריאה המחודשת, ובכך הונח היסוד והתשתית לעולם הניאות לפניו יתברך, שנשאר על תילו ומכוון. זהו גם היסוד לגערת הקב"ה בשמים בעת הבריאה, כנזכר בדברי רש"י בפרשת בראשית⁷, שנועדה להכניס בשמים מידת 'יראה' שמכוחה נשאר הרקיע לעמוד מבלי יכולת להתפשט מחוץ לתחום שנקבע לו.

והנה, כשהוקם לראשונה 'אהל מועד' שנועד לשמש כמשכן קבע להשראת השכינה – נוצר חשש שמא מרוב קרבה אלוקית השוררת במקום יחשוב אי מי מִישראל שניתן לקרוב אל השכינה מבלי מחיצות כביכול, ותיחלש בכך היראה האלוקית שעליה הושתתה הבריאה, לבל יתפשטו הברואים מחוץ לתחום שנקבע להם.

הלכך גלגל הבורא יתברך בידי צדיקי עולם הללו נדב ואביהוא, שעליהם מעיד הכתוב לאמור "בְּקִרְבֵי אֶקְדָּשׁ"⁸, שיהיו הם קרבים לגבי המשכן באהבה ובדבקות מופרזת "בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה'" עד כי "וַיִּמְתּוּ" – למען על ידם תיקבע בלב ישראל יראה גדולה וצמצום, מעין היראה שהושתתה בשמים וארץ בשעת בריאתם, ובדומה ליראה ששררה לקראת מתן תורה תחת אזהרת "אַל-יִהְרָסוּ הָעַם לְעֵלֶת פֶּן-יִפְרָץ-בָּם"⁹! שכן במחיצת גודל אהבה האלוקית שמצויה במקום המקדש, נחוצה לה ביותר מידה של יראה וצמצום, שמעמידות לברואים תחומים ברורים בפני הישות האלוקית כביכול.

וזו הפרשה לדורות, נקבעה בידי נדב ואביהוא קרובי עליון "בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה'!"

(בית יעקב, פרשת אחרי, אות ג)

⁶ בראשית א, לא.

⁷ על הפסוק 'הי רקיע', יתחזק הרקיע, שאע"פ שנבראו ביום א' עדיין לחים היו, וקראו בשני מגערת הקב"ה וכו'.

⁸ ויקרא י, ג.

⁹ שמות יט, כד.

רבנו בעל "אורחות חיים" זי"ע, מייחד דברים גבוהים ורמים אודות מיתת נדב ואביהוא – מיסודם של אביו הקדוש רבנו "בית יעקב" זי"ע.

ואלה הם דברי קדשו:

הכתוב מעיד אודות נדב ואביהוא, שמיתתם אירעה בגין "בְּקִרְבָּתְךָ לְפָנַי ה', וַיָּמָתוּ". ואכן, מיתת נדב ואביהוא נגרמה בעטייה של קרבה יתירה שהם קרבו לפני ה' במקום המקודש והנעלה מכל, ולא רק בתור עונש על הקריבה גופא.

לשם ביאור העניין עלינו להקדים הלכה, שנוגעת לטיהור מים טמאים.

על פי הלכה זו, ניתן לטהר מים טמאים שבכלי באמצעות קירוב הכלי למי 'מקווה' והשקת המים שבכלי עם מי המקווה. פעולה זאת מכונה בשם "השקה". באמצעות השקה זו, הופכים המים שבכלי להיות כמי המקווה, ובכך נעשים טהורים¹⁰. וכן ההלכה בנוגע ל"מים שאובים" שפוסלים במקווה, שאם משיקים אותם במקווה של מי גשמים, מוכשרים מים השאובים על ידי כך.

ולכאורה יש להבין, הכיצד פועלת 'השקה' זו לטהר את המים הטמאים? הן רק מים שבשפת הכלי נגעו במי המקווה, בעוד עיקר המים שבכלי לא נגע בהם כלל? אלא כך יסודה של הלכה זו: מכיוון שהמים שבשפת הכלי נוגעים במי מקווה, ושאר המים בכלי הינם גוף אחד עם מים אלו, פועלת טהרת המים על כלל המים שבתוך הכלי, עד שהינם נעשים מכוחם מים טהורים וכשרים.

פעולה מעין זו – מטעים מרן – פעלה אף במשכן העדות, שבו שרתה השכינה.

שכן "שכינה" הקדושה הינה מרוממת כמובן מכל גבול ומידה, ואלו בני ישראל "בני גבול" הם מתוקף היותם בני 'בשר ודם'. מן הצורך היה שתתקיים כמין 'נקודת מפגש' בין קצוות אלו, היינו בין 'בני גבול' לבין האינסוף שהינו מבלי גבול, על מנת שהשפעת הקודש תוכל לעבור דרכה אל בני ישראל. היכן התקיימה 'נקודת מגע' זו שבין ישראל קדושים, לבין מציאות "אינסוף" של השכינה כביכול??

התשובה היא:

נקודת מגע הזאת עוברת באתר המקודש ביותר, שבו רשאי להיכנס רק כהן המקודש, במקום זה היה 'נערך' בקביעות המפגש שבין 'חומר' ו'רוח' בין פסגה הרוחנית שבכלל ישראל בדמותו של כהן משרת לבין אור "אינסוף" שלמעלה, להבדיל. מפגש שהעלה ורומם את כל לבושי החומר של בני ישראל לפסגות

¹⁰ השוו: ביצה יח, ב.

הגבוהות של רוח ונפש, כשכלל ישראל נעשה חטיבה אחת עם כהן המשרת ונטהר והתרומם יחד עמו.

והנה נדב ואביהוא, היוו כידוע הפסגה האנושית המקודשת שבקרב בני ישראל בדור, עד שלאחר מותם החטוף התבטא משה רבנו אודותיהם באוזני אהרן אחיו באמרו: "הוא אֶשֶׁר-דָּפַר ה' לְאֹמֵר "בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ!"¹¹ אמר לו משה לאהרן: 'אהרן אחי! יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך – עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך"¹²!

אכן, לאחר שהם קרבו לפניו יתברך יתר על המידה שלא בהתאם לציווי ה', הלכך משעה שבאו במגע עליון האנשים המקודשים ביותר (=נדב ואביהוא) במקום המקודש הנושק בין שמים לארץ, עם אור "אינסוף" כביכול – דבקה "והושקה" נפשם בקדושה של מעלה, עד כי בטלו מפני הקדושה כנר המתאחד עם אבוקה, וחדלו מהתקיים כישות נפרדת בעולם! וכך יצאה נפשם.

[סוד ישרים, לערב יום הכפורים, אות ה';
והשוו עוד: בית יעקב, שמיני, אות יד]

*

וְכָל-אָדָם לֹא-יְהִיָּה בְּאֵהָל מוֹעֵד, בְּבָאוּ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד-צִאתוֹ [טז],
[יז]

מפרש רבנו "מי השלוח":

בכל ימות השנה, יש לו לאדם לסדר את תפילתו לפני המקום בטרם יקרב להתפלל, כדבר האמור בכתוב¹³ "לְאָדָם מֵעַרְכֵי לֵב, וּמֵה' מַעֲנֶה לְשׁוֹן!"

אולם ביום הכפורים, שהינו יום הקדוש והמקודש שבשנה, בטרם היכנס כהן הגדול לבית קודש הקדשים, אל לו לכהן לחשוב כלל לפי "צורת אדם" שבו בטרם יישא תפילה לפניו יתברך – אלא יבטל דעתו כליל כלפי מעלה, והשם יתברך מצדו ישלח אורו ואמתו להנחות אותו על מה יתפלל, וכיצד יתפלל!

הייתה אפוא תפילתו של כהן הגדול בקודש הקדשים בגדר הארה ממרומים.

(מי השלוח, חלק שני)

¹¹ ויקרא י', ג.

¹² רש"י, שם.

¹³ משלי טז, א.

וְכָל-אָדָם לֹא-יְהִיָּה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד-צֵאתוֹ

"וְכָל-אָדָם לֹא-יְהִיָּה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ". וכי
"כהן גדול" – לאו אדם הוא??

אלא אמר רבי פנחס: בשעה שהיה [=הכהן הגדול] רוח הקודש שרוי עליו, היו פניו בוערות כלפידים. וזהו שכתוב "פי-שפתי כהן ישמרו-דעת... פי מלאך ה' צב-אות הוא!" (מלאכי ב, ז)
(מדרש ויקרא רבה, פרשת אחרי, פרק כא)

יש להבין:

וכי מה עניין "פניו בוערות כלפידים" שמהווה אמנם דרגה נשגבה בכהן – להתרת נוכחותו של כהן הגדול באהל מועד בהיותו "אדם"??

מנהיר רבנו בעל "בית יעקב":

שם תואר "אדם" הינו חל על כל צלם אנוש אשר ניהן ביכולת "הבחירה" המאפיינת את מין "האדם" (=בניגוד למדרגת "מלאך" שהינו משולל בחירה). זהו עוצם מעלתו של מין 'האדם' שהינו מצד אחד בעל יצר טוב ו'יצר הרע' ומחונן בכוח "בחירה" לבחור בין שניהם, ועקב בחירתו בטוב מתעצם ומתגדל כבוד שמים. מאידך גיסא – עצם העובדה שחולפות בקרב האדם מחשבות שהינן בניגוד לרצון הבורא מכוח יצר הרע שבו, מעמידה את מין 'האדם' בעמדה נחותה לעומת מין 'מלאך' שכל מהותו הינה כידוע 'רצון השם' בטהרו ותו לא.

והנה בעת כניסתו של כהן הגדול לתוככי בית קדש קדשים, בעיצומה של עבודת יום הכפורים – הייתה מדרגתו של הכהן הגדול נוסקת ומתעלה לרמה גבוהה ומופשטת כזו, עד כי חדלו לפעול בליבו מחשבות אדם טבעיים שהרי "פניו בוערות כלפידים", באופן שכל ישותו ומהותו דמתה לישות "מלאך עליון משרת"! "אנושיותו" כמו "הושלה" מעליו ולא נותר בקרבו שיור מתורת "האדם" שבו, לפי שעלה ונתעלה בקדושה של מעלה כמלאך ה', ומחשבותיו כמו מאלהין הרעימו בקרבו מידי יתברך, מבלי דעת עצמית כלשהי.

מוסיף רבנו הקדוש "בית יעקב":

זהו גם שאמרו רבותינו ב"זוהר הקדוש"¹⁴ כי מקום "לפני-ולפנים" שבאהל מועד הינו בדוגמת "גן עדן", וכאשר נכנס לשם הכהן הגדול במהלך יום הכפורים היה נכנס לשם במעין "נשמה בלי גוף" – והן הן הדברים!

[בית יעקב, פרשת אחרי, כ"ג]

¹⁴ זוהר חדש, פרשת בראשית, דף נד ע"ב.

מפטיר רבנו "בית יעקב":

זהו גם הטעם והסיבה לכך, שכהן הגדול ביום הקדוש ומקודש היה נושא תפלתו על עם ישראל 'בבית החיצון' לאחר צאתו מן הקודש, ולא בתוככי בית קודש הקדשים עצמו¹⁵. ולכאורה, שמא עדיף היה לכהן גדול שיישא תפלתו בדביר גופו, בהיותו מצוי בבית קודשי-הקדשים??

אלא שהדבר כך היה, לפי שבעת היות כהן הגדול נוכח בבית קודש הקדשים היה 'בטל' לגמרי מן מציאות "אדם" שבו, כמאמר המדרש שנזכר למעלה. בהיותו נתון במצב עליון ונישא שכזה, לא שייך היה בכלל שיוכל לצמצם דעתו ולהביע במילים תפילה ובקשה בתור 'ישות עצמית' כביכול, הפונה אליו יתברך בתחינה ובקשה אודות צורך כלל או פרט כלשהו – יהא מה שיהא.

רק עם "צאתו מן הקודש", לאחר שהכהן "ירד" קמעא ממדרגתו העילאית והחל לשוב אל עצמו, בשעה שקיבל בחזרה ישות אנושית בתור "אדם" – או אז נמצאה יכולת בידו למצות את צורכי הכלל של עם ישראל ולהעתיר בתפלה בעדם בנוסח "יהי רצון שתהיה שנה זו, אם שחונה – גשומה, ואל תיכנס לפניך תפלת עוברי דרכים, ושלא יצטרכו עמך ישראל זה לזה ולא לעם אחר"¹⁶!...

[בית יעקב, פרשת אחרי]

*

וְכֹלֵה מִפֶּפֶר אֶת-הַקֹּדֶשׁ.. וְהִקְרִיב אֶת-הַשְּׁעִיר הַחִי.. וְנָשָׂא
הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנֹתָם אֶל-אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשִׁלַּח אֶת-הַשְּׁעִיר
בַּמִּדְבָּר [טז, כ-כב]

הקרבת "שעיר לעזאזל" היה מסמן את גמר עבודת קורבנות היום בבית המקדש. לכן היה נשאר חי עד לגמר העבודות כמאמר הכתוב¹⁷ "וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּזֶר לְעִזְאֵזֶל, יַעֲמֵד-חַי לְפָנַי ה' לְכַפֵּר עָלָיו" – ועל כך נאמר בגמרא¹⁸:
'עד מתי יהא זקוק להיות חי? עד שעת מתן דמים של חברו!' [=השעיר לה']

מאיר בזאת רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע משם אביו מרן "בית יעקב":

¹⁵ יומא נב, ב.

¹⁶ יומא נג, ב.

¹⁷ טז, י.

¹⁸ יומא סה, א.

עובדת הישארותו בחיים של "השעיר לעזאזל" עד לגמר עבודות יום הכפורים – הוראה חשובה יש בה עבור כלל בני ישראל.

שכן, מה תפקידו של "שעיר לעזאזל"? תפקיד "שעיר לעזאזל" מפורש בכתוב, לשאת עוונותיהם של ישראל אל "ארץ גזרה" ולהידחות יחד עמם לפי תהום.

אי לכך תצווה תורה הקדושה אותנו, כי שעיר זה הנושא עליו עוונות בני ישראל – יישאר בקיומו עד כלות עבודות היום.

דבר זה הינו מבטא את המגמה האלוקית, המכוונת להשאיר בחיים את השעיר לעזאזל כל כמה שאפשר, בכדי 'שבינתיים' תוך כדי ביצוע עבודות יום הכפורים אפשר שיוכלו עוד ועוד ממעשיהם וכישלונותיהם של ישראל 'להתברר' לטובה. שכן כל זמן שניתן להציל 'ניצוץ' חי וטוב ממעשיהם וליבם של ישראל – מופקדים ועומדים אנו על כך להשגיח ולדאוג לניצוץ זה "לבל יודח ממנו נידח"! שאפילו נקודה טובה אחת בבני ישראל לא תלך לאיבוד לחינם, חלילה.

רק לקראת סיום כלל 'עבודות' היום, לאחר שמוצה כל מאמץ אפשרי על מנת "למשוך" מרשות החיצונים כל נקודה טובה מישראל בכדי להחזיר לגבולות הקדושה, והשעיר נותר עם חלק הרע בלבד – אז היו משלחים את השעיר לעזאזל בידי "איש עתי המדבֵּרָה" להיותו נדחה יחד עם העבירות הבלתי מתוקנות לאבדון עולם.

ללמדנו – עד היכן מצווים ועומדים הננו להשגיח על כל "ניצוץ" מישראל, ולפעול למענו ככל הניתן לבל יודח ממנו נידח!

(**"סוד ישרים"** ליום הכפורים)

רבנו הקדוש **"בית יעקב"** מאיר לנו בעניין עבודות יום הכפורים בכלל, ובהקרבת שעיר לעזאזל בפרט, יסוד חשוב בחפץ ה' בחיי אדם לעבודתו עלי אדמות.

שהלוא נוכחים הננו בסדר עבודות יום הכפורים, כי 'שעיר לעזאזל' שהיה מכפר על עוונותיהם של ישראל נשאר חי עד לגמר עבודות היום, לאחר הקרבת פר ושעיר של כהן גדול והקרבת השעיר לה'. **נשאלת השאלה:** שמא עדיף היה 'להקדים' את שילוח 'שעיר לעזאזל' לפני שאר קורבנות היום – שהרי שעיר הזה הינו 'גומר' את כפרתם של ישראל ומוחק כל עוונותיהם בהישלחו 'לארץ גזרה', מדוע אפוא לא תוקדם לשאר העבודות בכדי לסיים עמה בהקדם??

אלא שמכאן הננו למדים דבר אודות הנהגת ה' לדורות, כי השם יתברך אֵל חפץ חסד הוא ורצונו בחיי אדם ותיקוניו בעולם הזה כמאמר "מלך חפץ בחיים" – אי לכך רצונו יתברך שהאדם ישתלם בעולמו בשלבים ובאופן מדורג, ולא בבת אחת. שכן אלמלי יושלם האדם מהר יָכֵלוּ חיייו בקוצר ימים ושנים חלילה, שכן לא יישאר לו מה לתקן לאחר שכבר תיקן כל מה שהינו צריך ומסוגל לתקן! ולכך השם יתברך פורס את סדר תיקוניו של האדם שיתמשכו על פני ימים ושנים, למען יוסיפו בכך שנות חיי אדם ובמהלכם יתקן כל אשר שיחת בשובה ובנחת, ויוסיף אומץ במצוות ובמעשים טובים ככל שתוכל נפשו שאת.

כדבר הזה מצינו בתורה בהבטחת השם יתברך להנחלת הארץ כמאמר הכתוב¹⁹ "לא אֶגְרְשׁוּ מִפְּנֵיךָ בְּשָׁנָה אַחַת, פֶּן-תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמֵמָה.. מָעַט מָעַט אֶגְרְשׁוּ מִפְּנֵיךָ, עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְנַחֲלָתָ אֶת-הָאָרֶץ". רואים אנו כאן בחוש, כי פעמים שהשם יתברך מסדר לטובת האדם שהטובות שלו יושגו אט אט ולא במהרה, מפני שגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהתנהלות איטית תיטיב עם האדם, והטובות תישארנה בנחלתו לעד.

הלכך – מדגיש "בית יעקב" – אל ירע בעיני האדם שהינו עמל לתקן מעשיו ולנקותם מכל סיג ופגם, ומדוע אין חפצו הטוב עולה בידו במהרה – לאחר שהינו משקיע בעניין מאמצים כה רבים?? על שום מה אין השם יתברך יכול לסייע בעדו שיוכל להשיג את מבוקשו הטהור במהרה כאוות נפשו??

אכן באמת אל לו לאדם להתרעם בשל כך, אלא יבין וישכיל שהכול הינו בחשבון מדוקדק מאתו יתברך, וכי רצון הבורא הינו דווקא בכך שאדם לא ישתלם בפעם אחת, שכן מלך חפץ חסד הוא ורצונו בקיום לבושי האדם בעולם הזה – ולכך מאריך לו לאדם את סדר תיקוניו, למען יזכה בתוספת שנות חיים!

וזוהי כאמור הסיבה לכך, שעבודות יום הכפורים לא היו מתחילות (ומסתיימות) בעבודת 'שעיר לעזאזל' בכדי לכפר לאלתר על בני ישראל – אלא היו מתמשכות וממתינות עד לגמר כל עבודות היום.

[בית יעקב, פרשת אחרי, עניין כה]

¹⁹ שמות כג, כט-ל.

**וְלֹא־תִקִּיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאַכֶם אֹתָהּ, כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי
אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם, כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה, וְנִכְרְתוּ
הַנְּפֹשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקְרֵב עִמָּם (יח, כח-כט)**

פסוקים אלה קשים להבנה לכאורה, מכמה צדדים:

א' – מה צורך לכתוב לכפול בדבריו ולומר 'וְלֹא־תִקִּיא... כַּאֲשֶׁר קָאָה', הלוא זאת נתפרש בראשית העניין '...וּתְקֵא הָאָרֶץ אֶת יִשְׁבִּיָה' (פסוק כה)? שנית, מה קשור לכאן הסיום של 'כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה... וְנִכְרְתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הָעֹשֹׂת...' ומה שייכותו אל העניין שבפסוק הקודם, הלוא לעיל מדבר הכתוב על הקאת הארץ, בעוד כאן משית הכתוב על העושים עונש שונה לגמרי של 'ונכרתו'?

אומר מרן בעל "מי השלוח":

אכן אין בחינת הקאת הארץ את יושביה הנוכריים, דומה לעונש 'ולא תקיא הארץ אתכם' הנאמר כלפי ישראל. שכן הארץ בעצמותה שייכת לעם ישראל, חפצה רק בנוכחות עם ישראל, לפי שזו הארץ שייכת לישראל בעצם ובפנימיותה, בניגוד לאומות יושבי הארץ הנמצאים עליה רק בצורה ארעית גרידא. אצל האומות מהווה ארץ ישראל מקום ישיבה גרידא, ואינם רואים בה כלל מחוז ההשגחה העליונה, ובוודאי שאינם קשורים בה בפנימיותם. לעומת עם ישראל, הרואה בארץ את "אֶרֶץ אֲשֶׁר־ה' אֱלֹהֶיךָ דִרְשׁ אֹתָהּ, תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ"²⁰! וקשור הינו בפנימיותו אל ארץ זו.

הלכך אף עונש ההקאה של ישראל, אינה דומה בשום פנים אל הקאת האומות של "הגוי אשר לפניכם". את הכנעני הקיאה הארץ, לפי שביקשה להשתחרר מנוכחותם המעיקה והבלתי רצויה. לפיכך גם סנחריב מלך אשור, אשר הגלה את שבטי ישראל מארץ שומרון אשורה, ובקש ליישב תחתיהם את הכותים, היו האריות אוכלים בגויים הללו עד שנאלצו לקבל עליהם דת ישראל למראית עין לפחות, אף שבסתר היו עובדים לאליליהם²¹. וכן הגויים שכבשו את הארץ בזמנם, נתקיים בהם כמאמר הכתוב "וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ, וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֲנִיבֵיכֶם"²² ולבסוף אבדו לחלוטין.

לא כן ישראל, שהארץ הינה שייכת להם בעצם כאמור, אין היא אובדת מהם כליל חלילה, רק מפאת העוונות שגרמו כי 'גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל

²⁰ דברים יא, יב.

²¹ השו"ן: ספר מלכים-ב, יז, פסוקים כד וגומר, עד לסוף הפרק. וראו גם מדרש פרקי דרבי אליעזר, פרק לח: 'שלוח ואמרו למלך בבל, אדוננו המלך, הארץ ששלחתנו עליה, אינה מקבלת אותנו, כי נשארנו מעט מהרבה...'.
²² ויקרא כו, לב. רש"י: 'זו מדה טובה לישראל, שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם, שתהא שוממה מכל ישיביה'.

אדמתנו', אבל אין זו גלות עולם, ועתידיים הם לשוב אליה באופן מוחלט בעת קיבוץ גלויות. אף העונש שיספגו החוטאים יהיה בדמות 'וּנְכַרְתּוּ הַנְּפֹשֹׁת הָעֹשֹׂת...' היינו אובדן נוכחותם בארץ, אבל לבסוף גאולה תהיה להם, ולאחר ריצוי עונשם ישובו ויבואו לחיי העולם הבא, בארץ העליונה²³.

וזהו שאמר הכתוב: "ולא תקיא הארץ אתכם.. כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם", היינו שאפילו במצב זה חלילה, לא תהא הקאת הארץ אתכם דומה אל הקאת 'הגוי אשר לפניכם', שכן אותכם לא תגרש הארץ לצמיתות, אבל את עונשכם תיאלצו לשאת בעולם הזה כמאמר 'כי כל אשר יעשה.. ונכרתו הנפשת העשת', שזהו עונש גדול וחמור, אבל זמני בלבד, שלא כעונש אומות העולם שאיבדו לגמרי את כל אחיזתם בארץ, וגם אינם עתידיים לחיי עולם הבא.

(=על פי: 'מי השלוח' חלק ראשון, בסוף הפרשה; 'גיליון מי השלוח' בסוף הספר; השוו גם בספר 'בית יעקב' בסוף פרשתנו, עניין לג; ובספר 'סוד ישרים תניינא'. וראו באורך בספר 'אהל יעקב' למגיד מדובנא, בפרשה זו)

שבת שלום ומבורך! קיץ בריא – "אֵא גְעִינְטֶען זימער!"

כל הזכויות שמורות
להוצאת "תפארת ראדזין"

²³ כדברי 'אור החיים' הקדוש בריש פרת כי תבוא: 'והיה כי תבאו אל הארץ', בארץ העליונה הכתוב מדבר. השוו דברי רמב"ן על הפסוק שלנו, על סמך דברי רש"י לעיל (יז-יט) שכרת שבכתוב מדבר על כרת ימים ובנים, ראו שם באורך מכל מיני הכריתות שבתורה.